

TERRA RUBRA

Full informatiu de la Vila de TARROJA - Any 17 - gener-feber de 2007 - Núm. 104

EDITORIAL

La torre de Vallferosa, situada a nou quilòmetres de Torà en direcció a Solsona, és un testimoni singular d'una terra mil·lenària. Aquest monument que, de moment s'aguanta, necessita una intervenció urgent per consolidar-lo, ja que la base va fer moviment i li produí esquerdes importants, i també restaurar-lo. És una torre que té més de mil anys i si bé ha tingut la sort d'estar situada en un indret poc poblat per salvar la seva integritat,

també ha trobat més dificultats a l'hora de trobar ajuts per restaurar-la.

Ara, sembla que és a punt una primera intervenció.

Com que des de Terra Rubra, en altres ocasions, n'havíem assenyalat la seva importància i la conveniència d'intervenir-hi, ara ens alegrem que, des de l'Ajuntament de Torà, l'alcaldesa ens confirmi la bona nova de la seva restauració.

NOTÍCIES

• Després d'un hivern amb cansats dies de boira, ja quasi donàvem per fet que el fred havia passat de llarg per les nostres contrades, la seva visita una mica tardorena s'ha presentat de manera suau, sense grans escarafalls ens ha deixat el paisatge enfarinat unes poques hores, empès per un fred viu, que lleuger, tampoc ha volgut deixar-se sentir gaires dies.

La pluja, tot i que prou falta ens fa a la pagesia, té mandra d'aparèixer, els sembrats van fent la viu viu, eterns sofridors i resignats d'aquest bé de Déu, que any rere any ens fa patir. Fins ara, la boira ha estat l'encarregada, amb el seu suau mantell, de mantenir si més no la humitat sobre els sembrats, que mentre el dia no s'allargui massa i la bonança es retardi, sembla que poden anar resistint.

L'esperança d'uns primaverals ruixats ens esperona i el desig d'uns generosos raigs a les canals de les nostres teulades ens tranquil·litzaria encara més.

• Tenim nova parada de bus ara a la carretera de Sedó darrera mateix del cementiri

vell, espai on també s'hi troba la bàscula. Nova de trinca, esperem que ni el temps ni les males mans la malmetin massa aviat.

• Tarroja mancat de notícies. És la primera vegada que Terra Rubra no es pot fer ressò de notícies més destacables.

Tot i que som un poble petit no han mancat mai ni notícies ni activitats, també això pot ser una bona notícia. L'hivern, la boira amb la seva quietud sembla haver-nos adormit a tots, ni tan sols sembla que el Carnestoltes farà cap aparició, serà cert que no se celebrarà el Carnaval?

La nostra vila necessita una empenta d'energia, si no volem apagar-nos com espelmes que tot fonent-se van dient adéu...

Renovació de subscripció 2007

La quota per la subscripció local és de 8 euros.

Per als subscriptors de fora vila, la quota és de 10 euros.

Els subscriptors locals poden fer efectiu el pagament a Jaume Secanell (Cal Moixet) i els subscriptors de fora vila, en qualsevol oficina de la Caixa de Catalunya, al núm. de compte: 2013 0315 22 0200665270 o bé per taló bancari a l'adreça de Terra Rubra, carrer Portal de la Rectoria, s/n, 25211 Tarroja de la Segarra.

Preguem a tots els subscriptors que fan efectiva la seva aportació a través de la Caixa de Catalunya, identifiquin amb claredat el nom del subscriptor de la revista i no pas el nom de qui fa l'aportació personalment. Ens estalviareu identificacions incorrectes.

Agraïm una vegada més la confiança dipositada en nosaltres i desitgem que el proper any 2007 sigui benvingut amb molta ventura per a tots.

Defunció

El dia 12 de febrer morí Rosa Vila i Salat de Cal Mariagna, a l'edat de 91 anys. El nostre condol més sentit a la família.

Agraïment

Fina Castells, vídua de Josep Coma, des de Balaguer ens fa arribar aquesta nota, la qual agraïm i publiquem per a coneixement de tots.

“El Josep Coma i Llorens hauria estat content i, per que no dir-ho, orgullós del que heu dit sobre la seva persona i obra. Allò que ell pretenia era explicar històries tot recreant el bo d'un món que no volia que es quedés en l'oblit. En el vostre tribut hi he vist reflectit allò que el satisfecia més: que els lectors gaudissin dels seus escrits i li ho manifestessin.”

Moltes gràcies

La torre de Vallferosa

Aquesta torre és la que resta de l'antic castell de Vallferosa, ja esmentat el 1052, pertanyia al Ducat de Cardona dins de la batllia de Torà.

Situada enmig d'una vall a 450 metres d'altitud, Vallferosa (de nom comú “frau” o

“feréstega”) és una de les torres medievals més importants i espectaculars d'Europa amb els seus 33 metres d'alçada. Juntament amb la d'Ardèvol, Peracamps, Riner, Lloberola i Sallent del Solsonès servia per

L'església i restes del poble des del cim de la torre

vigilar el sector oriental de la frontera que el comtat d'Urgell tenia amb les fortificacions dominades pels musulmans.

Volta de pedra dins de la torre

Pou de l'interior de la torre

L'edifici és resultat de tres fases constructives diferents.

L'any 970 es va bastir una primera torre circular d'uns 23 metres d'alçada, un diàmetre intern de 3,28 m, quatre plantes i terrat. Al segle X es va recobrir, ampliant-ne l'alçat i la planta a causa de la inclinació que presentava en el sector nord. La porta se situà en una

alçada inaccessible (10 metres) i sota el terrat emmerletat es van afegir dotze sageteres. Al segle XI es va construir una volta amb un òcul central a la planta baixa i al mirador es van instal·lar setze merlets. Cal destacar que a la part inferior es troba una latrina o comuna, peça insòlita en aquest tipus d'edificis.

La torre castell de Valferosa és un monument únic, situat en un paratge insòlit. Les obres que cal realitzar-hi han d'anar destinades, principalment, a que tothom pugui conèixer i gaudir d'una obra mestra com aquesta, ja que és patrimoni de tots. Però també cal tenir en comte el respecte per l'entorn, procurant agredir el mínim possible el conjunt que formen la Torre, l'església, el poble, la solitud, la vegetació... en definitiva, per no perdre la sensació de placidesa i satisfacció que hom sent en aquest indret.

A JOSEP COMA

Lleial company de la Segarra,
mestre de grans i de minyons,
conreador de bones lletres,
amic Josep.

Ens has deixat un bagul màgic,
amb vells retrats, esgrogueïts:
padrins amb faixa i caliquenyo,
sabó de casa en fresques mans...

Set llibres hi ha, al fons del bagul:
pàgines plenes de records,
històries dites amb la gràcia
que no coneix fel ni amargor.

Xiquets que juguen, camperols
en la batuda, caçadors
amb el sarró ple de perdius,
dones que cusen vora el foc.

Eines del camp, ja rovellades
i sense nom.
Antics oficis, que alegraven
vells carrerons.

Avui, Josep, callat per sempre,
amb la tendresa dels teus mots
recuperem un món, que salves
d'un lent oblit, devastador.

JORDI PÀMIAS - Gener 2007

TARROJA 1867 CAP DE DISTRICTE MUNICIPAL

Sense més intenció que distreure la ment després d'una setmana fatigada pel treball, cerco una mica de relax per posar ordre als papers que, poc a poc i amb el temps, he anat acumulant. Tot el que fa olor a més d'una centúria d'anys enrere, atrau la meva atenció com si d'un imant es tractés. Sense tardar gaire, ensopego amb una còpia d'Actes de l'Ajuntament de la nostra vila, íntegra i ben conservada, la qual em crida l'atenció. Un cop d'ull i mans a la feina, heus aquí el que diu:

“Concejales. Sr. Presidente. D. Ramón Ruich. D. Ramon Vila.

Mayores contribuyentes. D. Ramón Vilaró. D. José Llenes. D. Vicente Secanell. D. Ramon Torres. D. José Secanell D. Ramón Gomá. D. José Fitó.

En la villa de Tarroja a uno de septiembre de mil ochocientos sesenta y siete: reunidos los SS. Concejales asociados a un número igual de mayores contribuyentes, cuyos nombres de unos y otros van continuados al margen, en sesión extraordinaria y bajo la presidencia del Sr. Alcalde D. Ramon Fitó, manifestó éste que el objeto de la sesión era para deliberar sobre la conveniencia de agregarse este Distrito Municipal a cualquiera de los límites que no deben suprimirse, ó a otro ú otros de los inmediatos que, aun cuando separadamente no cuenten doscientos vecinos, pueden llegar a formar este número, uniéndose y formando un solo Distrito Municipal, conforme a lo

prescrito por el Gobierno Superior de esta provincia en comunicación de 16 del último Agosto, de la que se dio lectura en el acto por el “infra” Secretario y de orden del Sr. Presidente. Tomando en consideración este asunto y enterados todos de las prescripciones continuadas en la calendada comunicación superior: Considerando que el municipio de esta villa debe ser suprimido en su día con arreglo a las prescripciones de la ley por no llegar a doscientos vecinos, pues solo reúne ciento ocho: Considerando que atendida la posición topográfica de esta población y la

Carrer del Forn, on hi havia l'antic ajuntament

poca distancia que la separa de las cabezas de distrito de Preñasosa y de Torrefeta, ambos colindantes y a media hora escasa el primero y a tres cuartos de hora el segundo, con grande facilidad en las comunicaciones entre esta villa y los dos expresados cabezas de distrito limítrofes: Considerando que esta población cuenta con mayor número de vecinos que cualquiera de los pueblos que componen los repetidos distritos de Torrefeta y Preñasosa, y comparativamente con el último más que todo el distrito: Considerando que esta villa está situada al centro de los tres distritos en cuestión, puesto que linda al Este con los pueblos de Castellnou de Olujas, Malgrat y Preñasosa y de los caseríos Casás y Tudela, todos del distrito de Preñasosa; al Oeste con los pueblos de Cedó y Ribé, agregados a Torrefeta, Bellvehi, Llory "Far" y caserío de Mejá, todos del distrito de Torrefeta, no distando el más remoto de esta población más de tres cuartos de hora escasos: Considerando que en esta población además de ejercer varias industrias, existe oficina de farmacia, única en el país hasta Cervera y Guisona, y tan acreditada desde luengos años que tiene formadas iguales con la mayor parte de los vecinos de los tres enumerados distritos, y con algunos de otros, medico cirujano, profesor de veterinaria y escuelas de instrucción primaria de ambos sexos: y considerando últimamente que la única vía de comunicación entre Guisona y Cervera, cabeza del partido judicial al que pertenecen los tres enumerados distritos, atraviesa esta localidad, lo mismo que en todos los trazados del proyecto de carretera de tercer orden de Cervera a Guisona, contando además casi anexos a esta dos molinos harineros y uno aceitero; después de un razonado y prolongado debate

acordaron a unanimidad, que convendría según su leal parecer y entender se reunieran los tres distritos de Torrefeta, Preñasosa y Tarroja en uno solo con la denominación que el gobierno de S. M. la Reina (q.D.g.) conceptúe

Torrefeta

oportuno señalarle, quedando por cabeza de distrito esta población por las consideraciones emitidas más arriba: y en el caso de que el Gobierno encuentre obstáculos graves, o no crea oportuna la agregación de los tres distritos mencionados, reúna el de Preñasosa y Tarroja en uno, quedando por idénticas razones esta villa por cabeza de distrito; debiendo conservar en ambos casos los moradores de esta población los derechos de las aguas de riego y de pastos de que disfrutaban actualmente, como también, los intereses del ochenta por ciento de propios de dos inscripciones que poseen bajo los números 9,324 y 19, 615. Y en este estado se levantó la sesión, firmando esta acta, de la que debe remitirse copia certificada al M.Y.S. Gobernador Civil, todos los SS. Que saben firmar y por los que no, lo hace el "infro" Secretario, de que certifico.

(el añadido de lease).

El Alcalde Ramón Fitó

El Teniente Ramón Ruich

Ramón Gomá, Vissen Secanell, José Secanell, José Llenes, Ramón Torres

Posteriorment a aquesta Acta, amb un estat de conservació força més deficient, crec llegir en altres actes tot un reguitzell de defenses, justificacions i protestes respecte al tema. Pel que es veu, no va ser gens fàcil l'agregació del municipi, tot i que tampoc queda clar si les poblacions de Torrefeta i la Prenyanosa van ser les primeres a rebutjar el pla, o bé fou des de Governació qui sense tenir les coses tan clares com el consistori de la nostra vila, va anar entretinent el tema.

Vegem la defensa d'aquesta agregació del municipi i com els tarrogencs vindiquen

Tarroja com a cap, en una altra carta enviada a Governació un parell de mesos més tard, fa constar que, els facultatius de Tarroja en la seva majoria presten els seus serveis a les dues poblacions esmentades, i que la nostra vila, és el poble indicat, per la seva posició topogràfica, pel seu veïnat, per la seva il·lustració i per la seva riquesa

La Prenyanosa

i “para cabeza del nuevo distrito se compone de los antiguos de su nombre, (?) de Torrefeta y de la Preñanosa, a no querer cerrar los ojos a la luz de la verdad, de la evidencia y de la justicia”

Com podem veure, al secretari de l'Ajuntament, senyor Matias Gimeno, no es quedava curt a l'hora de defensar el projecte i sobretot en cantar les glories de la vila i dels vilatans, que segurament coneixia prou bé.

JOSEFINA CARULLA I PORTA

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Josep Condal, Narcís Saladrígues i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de qui el signa.

Núm. de compte per als subscriptors: 2013 0315 22 0200665270

Edita: «**Comissió d'Estudis Tarrogencs**»

C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65 - 25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

**Consell
Comarcal
de la Segarra**

**Ajuntament
de Tarroja**

Les investigacions de D. Enric Mitjana de las Doblas sobre l'ascendència i relacions de Joan (Cristòfor) Colom i Bertran

Primera part de la conferència donada el 24 d'abril del 2006 a la Seu d'Òmnium Cultural-

Commemorant el cinquè centenari de la mort de Colom, valgui la meua aportació com a homenatge al gran Descobridor i a tants investigadors, i especialment a D. Enric Mitjana, que dedicaren la seva vida a la recerca de la nostra vera història sempre manipulada.

Qui era el Sr. Enric Mitjana de Las Doblas i Alegrín ?

Nat el 1875 a Barcelona, exercí d'advocat en aquesta ciutat. Fill únic del matrimoni entre el Sr. D. Enrique Mitjana De las Doblas, enginyer de la Reial Armada Espanyola, natural de Màlaga, que morí el març de 1911 i de la Sra. Elvira Alegrín i Campmany natural d'aquesta ciutat.

Per raons d'ofici i de treball del seu pare, va ser destinat a l'Arsenal de Cavila a Manila - Filipines, on es trasllada tota la família essent encara molt jove el fill Enric.

Abans de la pèrdua d'aquesta colònia, retornaren a Barcelona, on cursà els estudis d'advocat, professió que exercí, tot i que la seva passió era la genealogia, l'heràldica i la investigació històrica, segons ens explica en la breu biografia escrita a mà per ell mateix, datada el 10 de juliol de 1954.

Crec que per mediació del Sr. Miquel Porter i/o del Sr. Caius Parellada, es van conèixer Mitjana de las Doblas i el meu pare, en Josep M. Benet i Caparà, muntanyenc, militar i, coincidint amb ell, advocat, genealogista, heraldista, i sobretot catalanista.

La mútua amistat entre ells va fer que, essent ja d'edat molt avançada i no tenint successors ni parents pròxims, el nomenés hereu, en testament autoritzat pel notari Josep Gramunt i Subiela, a Barcelona el 21 de juliol de 1955, ja no dels seus bens patrimonials, que no n'hi quedava, si no dels seus arxius i títols nobiliaris familiars perquè aquest els honorés i els transmetés a fi de perpetuar-ne la successió.

Jo vaig conèixer personalment al Sr. Mitjana, seria allà pels anys 1955-57, quan vivíem en aquella època en una torre del carrer d'Escipió a Gràcia.

Un diumenge a la tarda, el meu pare, buscant sempre la manera perquè prenguéssim interès en les seves coses, em diu, **vols venir a saludar al Sr. Colom (Mitjana) ?**

En aquells anys, que no hi havia televisió, quan érem a taula, el pare sempre ens explicava històries i anècdotes i, algunes vegades, eren les converses que mantenien amb en Mitjana sobre la documentació que havia aconseguit reunir i de la possibilitat que en Cristòfor Colom fos català, per això no era gens estrany per als meus germans ni per a mi, que a aquell home el coneguéssim pel sobrenom del Sr. Colom.

Ja ens teniu a tots dos, baixant pel carrer de la República Argentina fins a la plaça de Lesseps i tot seguit, en aquell temps, travessant la plaça de la Creu per davant de les cotxeres dels tramvies, cap al carrer Menéndez i Pelayo per entrar al carrer de Sant Salvador on hi ha el Convent - Asil de les Monges, les "Germanetes dels pobres",

on el Sr. Mitjana residia, acollit gràcies a les gestions fetes pel meu pare.

Jo, en aquesta edat, com comprendran, ni m'interessava, ni entenia, ni podia seguir les converses que tenien el pare i el Sr. Mitjana, per això, després de saludar-lo i seure una bona estona en una cadira al costat d'ells, el temps se'm feia etern. Poc a poc vaig aconseguir aixecar-me de la cadira i, amb una mirada de consentiment del meu pare, me'n vaig anar a córrer pel gran jardí del Convent.

En aquell temps, el Sr. Mitjana era, o així jo el veia, un home molt vell. Tenia 80 o 81 anys, era molt prim i alt, conservant aquella imatge d'acadèmic a l'antiga, (atent, culte i polít) d'intel·lectual, d'investigador i de savi, el qual hagué de patir moltes privacions els últims anys.

Aquesta va ser la primera i única vegada que vaig veure i saludar al Sr. Enric Mitjana en vida.

Morí el 30 de desembre de 1962 a l'edat de 87 anys.

L'arxiu del Sr. Mitjana va quedar guardat en unes caixes, ja que les prioritats de la feina i l'activitat política del pare durant aquells anys, no li permetien dedicar-hi el temps necessari. Amb tot, hi trobem algunes anotacions, molt poques, fetes per ell, ampliant algunes dades que possiblement serien fetes amb en Mitjana quan aquest va perdre la vista, segons ens diu en la seva biografia.

Segurament que en devien parlar abastament amb el Sr. Porter, el Sr. Parellada, amb l'amic Català i Roca i altres, en les reunions que tenien.

Mort el meu pare (1977), vaig recollir tots els arxius que ell tenia a la Papereria i al pis de Barcelona i els vaig agrupar amb els de la casa de Lleida.

Sortosament disposàvem d'espai, i allí van quedar.

Eren anys difícils per poder dedicar temps a aquests arxius ja que, amb la meua esposa, formàrem una família i les obligacions derivades d'aquesta situació no ens permetien fer altra cosa que simplement guardar-ho i conservar-ho.

Jo, com havia fet el meu pare, també vaig buscar l'ocasió per explicar als nostres fills les investigacions que tantes persones havien fet i portaven a terme en la recerca de la catalanitat de Cristòfor Colom, i que el meu pare (l'avi) m'havia deixat tota la documentació d'un d'aquests investigadors passats.

Un dia, quan retorno a casa després del treball, els fills em comenten que han donat per televisió la notícia de la celebració d'una

conferència sobre la Catalanitat de Colom (no recordo ni en quin programa ni on) i que a l'endemà o el cap de setmana vinent se'n faria una altra al poble de Tarroja de Segarra.

Aquest fet em va revifar el record d'infància d'aquell home que a casa anomenàvem Colom i dels arxius que tenia guardats.

No me la vaig perdre.

Allà vaig conèixer Narcís Saladrigues, Teresa Baqué, Alba Vallés, Jordi Bilbeny, Francesc Albardané, Josefina Carulla, Jeroni Artigues, Dionís Prat, Josep Coma i a Charles Merrill, un dels participants, a qui vaig invitar a retornar amb mi a Barcelona per tal de poder-li explicar el que tenia, després de passar per Cervera, on residia, a recollir les seves pertinences, ja que marxava l'endemà cap als EEUU fent escala a París. Parlàrem tot el viatge, molt lentament, ja que jo no parlo anglès, però ell sí parlava en català molt lentament, buscant les paraules, perquè havia de traduir el que em volia explicar.

Com que era molt tard, en arribar a Barcelona vaig deixar-lo a la Travessera de Dalt, cantonada Verdi, i ni a mi ni a ell se'ns ocorregué d'intercanviar-nos les adreces i en vaig perdre el contacte.

Ah, sí, també em vaig subscriure a la revista TERRA RUBRA la qual, des de llavors, he rebut puntualment cada dos mesos.

Des d'aquí el meu agraïment per la voluntat i l'esforç de mantenir la flama encesa de Colom català que, a mi personalment, m'ha mantingut viu el desig de, ben aviat, poder donar llum a l'immens treball realitzat pel Sr. Enric Mitjana de las Doblas i Alegrín, publicant, ben aviat, la seva obra.

Anem al seu treball.

Com veurem en el mecanoscrit del seu llibre, és a partir de la primera conferència

donada per l'il·lustre Dr. D. Luis Ulloa, a l'Ateneu Barcelonès el 1927, quans'interessa pel tema de Colom català i com a investigador, genealogista i heraldista apassionat, tenint ja molta documentació relacionada de les antigues famílies catalanes (més de 25.000 paperetes, ens comenta), decideix col·laborar "motu propi", com diu ell, per aportar i contrastar amb el Dr. Ulloa, les investigacions de les famílies Colom i de la catalanitat del descobridor, iniciades ja fa molts anys per aquest.

En la intensa correspondència que manté amb el Dr. Ulloa (més de 45 cartes amb les quals hi guarda còpia de la carta tramesa per ell), des del maig de 1927, època del viatge a París, al carrer de Ramponeau, 48 i a Lain, en el departament del Yonne, el setembre del 1928, fins que s'estableix a Barcelona a la Pensió Vidiela del carrer Muntaner, 183, a l'abril de 1930, dient-li a Mitjana que està a Barcelona i que té moltes ganes de saludar-lo, ja que resulta que s'havien cartejat durant 3 anys consecutius, però no es coneixien personalment.

Llegint tota la correspondència s'interpreta l'intercanvi de recerques i descobertes que van realitzant en els diferents arxius. Ulloa residint a França amb investigacions en els arxius de París, Londres i altres ciutats europees, i Mitjana als Notarials, Corona d'Aragó, CEC, Diputació, Episcopal, Comendadors de l'Ordre de St. Joan, Marquès de Moià, Castellà i Safont, Índies, Acadèmia de la Història, Ducs d'Alba, Híjar, Veragua i altres, així com una extensíssima bibliografia que ens relaciona en el seu llibre.

Evidentment, que a partir d'aquesta data ja no tinc cap referència documentada que hagi localitzat, dels intercanvis que segueixen mantenint.

No sabem amb exactitud el que devia passar, però llegint les cartes d'Ulloa, hom s'adona que la resistència a la seva tesi catalana és ferotge, ja que comenta amb Mitjana les burles, insults, menyspreus i altres fets desagradables succeïts amb els interessats i defensors de la tesi genovesa, i queixant-se de la indiferència que mantenen les institucions estatals espanyoles. Sigui com sigui, el 9 de febrer de 1936 és trobat mort al carrer, a Barcelona, el Dr. Ulloa, quan anava a reunir-se amb no sabem qui,

fet que possiblement arribem a saber algun dia a través de la documentació que va ser guardada pel seu fill, el Sr. Bolivar Ulloa.

Al funeral del dia 11 hi assisteix moltíssima gent i, evidentment tota la intel·lectualitat catalana del moment, especulant la possibilitat que pot haver estat assassinat.

Tant és així, que a partir de la mort del mestre Ulloa, el Sr. Mitjana abandona totalment, com ens diu en la seva biografia, les investigacions, sigui per les circumstàncies polítiques del moment, les possibles amenaces rebudes que s'intueixen, però de ben segur, per la guerra civil que s'inicia.

No tinc cap referent del Sr. Mitjana durant i acabada la guerra civil, però no crec que la vida li fos fàcil en la postguerra, més aviat crec que, per sobreviure, va haver de malvendre el seu patrimoni familiar, que havia de ser considerable, quedant totalment arruïnat, però salvant la documentació que els presento.

Com veiem, el senyor E. Mitjana es declara, a partir de la documentació que interpreta i que ha pogut reunir, totalment partidari de la tesi del Dr. Ulloa, convençut que el Descobridor Cristòfor Colom és en Joan Colom i Bertran, fill del canceller Jaume Colom i Marimon i de Caterina Bertran, la qual el nomenà hereu particular, i net per via materna de Francesc Bertran ascendit a

LLUÍS ULLOA

Ex-Director de la Biblioteca Nacional de Lima

Noves proves de la catalanitat de Colom

LES GRANS FALSETATS DE LA TESI GENOVESA

amb dos apèndixs :

1er Sobre els COLOMBO i els COLOMO castellans i sobre el Passaport donat a Colom en abril de 1492, per a què se'n anés a la Índia;

2^{on} L'equivalència dels noms JOAN BAPTISTA i CRISTO-FERENS

Pròleg de FERRAN VALLS-TABERNER

Traducció catalana de JAUME DELS DOMENYS

Amb 5 fac-símils, un dels quals és el text original de les Capitulacions de la descoberta, i que es troba en els Arxius Generals de Barcelona.

JOAN BAPTISTA —
Descobridor de

— (Cristo-Ferens) COLOM
l'Amèrica

PARIS
LLIBRERIA ORIENTAL-AMERICANA
MAISONNEUVE FRÈRES
3, rue du Sabot. (VI)

1927

Almirall el 6 de març de 1444 amb govern de l'esquadra Catalana en la guerra contra Gènova, i nebot d'Antoni Bertran IV, baró de Gelida, vicealmirall en les guerres de Sardenya i cunyat de Joan de Barberà casat amb la seva germana Isabel, també capità general de l'Armada. Concordància amb el que diu Cristòfor Colom en una de les seves cartes " Que ell no és el primer Almirall que hi ha en la seva família".

L'Enric Mitjana, estudia principalment les diferents branques dels Colom a Catalunya i particularment les de Barcelona, les ascendències i descendències en les genealogies conseqüents de les unions per matrimoni d'aquests i personatges que tenim constància que s'han relacionat amb el descobridor al llarg de la seva vida.

El treball del Sr. Mitjana és apassionat en la recerca en els arxius de tot el que té a veure amb aquestes famílies, siguin documents de plets, de compra, d'herència, d'assegurança, naixements, testaments, nomenaments oficials, de capítols matrimonials, etc., i va reconstruint la genealogia i l'heràldica de totes aquestes famílies i les relacions que mantenen a través dels temps i sobretot amb les vicissituds de la nostra història durant la guerra contra Joan II Trastàmara i posteriorment.

Ordena fitxes en petits trossos de paper, moltes vegades reciclant fulls de calendari, quarts de full de correspondència del seu bufet d'advocat, papers reescrits al través per poder llegir el contingut, amb una lletra plena d'abreviatures i inintel·ligible en la què s'endevina l'any del document, la relació o parentiu, el notari i l'arxiu, tot posat ordenadament en carpetes de paper per famílies.

Aquí tenim una petita mostra de l'expedient d'una família, en aquest cas els

Cruïlles de Sta. Pau, en el qual només hi ha dues paperetes d'anotacions. Imaginin-se quan entrem en l'expedient dels Ferrer, dels Casanova, dels Bussot, o dels Ros, Estaper o altres.

Dibuixa múltiples esborranys de l'arbre genealògic dels Colom de Barcelona i el posterior a Cristòfor (Joan) Colom a Castella fins al segle XVIII, plens d'afegits i correccions anotades amb posterioritat.

Quant presenta l'heràldica dels Colom, ho fa amb tota mena de detalls, explicant les tendències de l'època i les diferents variants amb les armes afegides de les branques familiars. Ressalta el nobiliari fet d'en Torres, Rei d'Armes en el temps dels Reis Catòlics, en el qual descriu el colom d'argent (plata), armat de gules (vermell), segons consta en el foli 317 del seu nobiliari, i tracta els Colom amb "M" final, tal i com és referia els antics nobiliaris catalans de Llupià, Bernat i altres, tots d'aquesta època o anterior i que es conserven en aquesta ciutat.

Fa un repàs de tots els Colom més significatius de la confederació Catalana - Aragonesa, anteriors i posteriors al descobridor, començant el 1208, amb Mossèn Colom, conseller de la reina Sanxa, vídua de Pere I d'Aragó, fins al 1580 amb Jaume Colom - Alós, donzell, passant per les branques de València amb Guillem Colom - 1275, les de Mallorca, també amb un Guillem Colom - 1281, Lleida amb Pere - 1328, Ferrer - 1334 i Berenguer - 1360, fundador de la Universitat, bisbe i cavaller de l'ordre de St. Joan d'aquesta ciutat respectivament. De Barcelona, amb tots els cavallers, capitans de nau, jutges, advocats, banquers, eclesiàstics, diputats, consellers, etc., i pels documents en que es relacionen, els cognoms dels parents, amics, clients i proveïdors.

REINALD P. BENET DE CAPARÀ
Propietari i conservador de l'arxiu

ESCRIUEN ELS NOSTERS LECTORS

El dia 12 de gener, a la seu d'Òmnium Cultural de Barcelona es va fer el lliurament del I Premi de Poesia Josep M. Benet i Caparà que fou concedit a l'obra **L'Escala** de Teresa Costa-Gramunt. Molt amablement el seu fill Reinald Benet de Caparà ens fa arribar la carta que el Sr. Israel Clarà, feu en l'acte de lliurament

EL MISTERI DELS POETES

Estimat Josep Maria,

M'agradaria, a través d'aquesta carta, trobar el to, les paraules i els significats adients per poder dirigir-me a tu. No et vaig arribar a conèixer, però la distància infinita de la mort mai no ha estat un impediment per als poetes, que sabem trobar subterfugis impensables per retrobar-nos amb les coses i les persones que estimem: un vers, una mirada en la penombra de l'habitació nocturna, un poema acabat a l'hora justa del capvespre remot. No, no et coneixia, però conec el teu fill Reinald, eternitat teva en el present de la meua vida i que m'ha explicat coses de tu. Hi ha les fotografies, també, la teva mirada clavada en el temps d'una imatge incorruptible. I en tinc prou amb els teus ulls.

Del teu fill et podria dir moltes coses que tu ja sabries, sens dubte. Educat, amable, tendre i irònic alhora, intel·ligent, al capdavant. I en la mirada del teu fill, que també és la teva, vaig trobar els motius per crear avui aquest premi de poesia que portarà el teu nom durant molts anys. Normalment, se sol posar, als premis literaris, noms d'escriptors consagrats. Però no sempre. De vegades, amb els noms, intentem salvar una memòria, una vida que, d'altra manera, desapareixeria del món quan els éssers que ens recorden desapareguessin. Ja saps, estimat Josep Maria, que recordar té a veure molt amb l'amor. Fins i tot la pròpia paraula, que per allò de la màgia de les etimologies no fa referència al cap, sinó al cor:

«recordar» significa «tornar a passar pel cor». Per tant, les coses que es recorden, malgrat fer-se amb el pensament, unifiquen el cor amb la raó. Per a mi, doncs, recordar és estimar amb raó.

Aquest premi que avui encetem tornarà a passar pel cor el teu nom, la teva imatge, el teu pensament. Sé, pel teu fill, que t'agradava la cultura i, sobretot, que t'agradava la nostra llengua, el nostre país, que hi havies treballat tot el que les circumstàncies et van permetre. Després va arribar la guerra —ja se sap—, aquell monstre

terrible, que et va esquinçar la vida com a tantes altres persones, i el camí cap a un exili que els joves no coneixem si no és per boca dels grans que ens ho expliquen.

La poesia pot ser en qualsevol cosa, en qualsevol moment. També en l'horror, la mort, l'exili i el silenci. Aquest és el misteri dels poetes. I sé que, cada vegada que un home llegeix un poema, que compon un vers, es fa còmplice de l'eternitat, d'aquella mateixa eternitat de la qual els qui t'estimen i t'hauríem estimat volem que participis. Perquè te'ns puguis fer, si hi cap, encara una mica més pròxim des de la teva eternitat.

ISRAEL CLARÀ
Poeta-Editor

LA GRAN NEVADA DE 1944

En Ramon Farré i Verdés, fa uns mesos ens feu arribar aquest article en record de la gran nevada que el 1944 va fer a la Segarra i que deixà dolor humà i petges importants en els nostres indrets.

Aquest mes de febrer es compleix l'aniversari d'aquella gran nevada de més d'un metre de gruix que va caure a tota la Segarra i gran part del Pla d'Urgell. Es deia que no s'havia vist mai, però també es va dir molt que als arxius de Cervera es va trobar anotada una altra nevada de característiques semblants, feia uns 230 i escaig d'anys. Els problemes ocasionats per aquesta nevada de 1944 van ser molts i greus.

Recordarem un dels casos tristos que van succeir a la nostra comarca.

A la vesprada del 23 al 24 de febrer nevava de valent, però els trens encara podien transitar. A l'estació de Sant Guim va arribar un jove que venia amb permís militar d'Àfrica. Els seus familiars vivien en una masia a certa distància de Sant Guim. En baixar del tren va anar a comprar alguna cosa en una tenda de comestibles. Allí el van reconèixer i després de parlar una estona, ell va dir que volia marxar de seguida a casa perquè s'enfosquia molt. Aquella nit es va produir la gran nevada.

Al cap d'uns dies, la gent d'aquella masia van poder arribar a Sant Guim

Panoràmica de Tarroja

per proveir-se de diverses coses i també va anar a la mateixa tenda. El primer que van fer els seus amos va ser donar-los l'enhorabona perquè el seu noi

Riu Sió

havia arribat justet a temps, a la vigília de la nevada, i així havien pogut rebre'l feliçment. Un crit d'esglai va esberlar instantàniament la conversa perquè els pares del jove digueren que el seu noi no el tenien a casa. Immediatament va sortir força gent a la recerca del jove i al cap d'unes hores el van trobar en un lloc bastant apartat del camí habitual de la masia mig ensorrat en una congesta de neu. La seva mort només Déu sap com va produir-se. El més probable és que el jove es perdés pel camí i lluités fins que el fred i l'esgotament el van fer caure exhaust. Sabem que, quan els camins estan nevats, és facilíssim perdre's i molt més si és de nit.

Les fortes nevades en els hiverns d'abans havien produït gestes de valentia i heroïcitat en les nostres contrades. Encara recordem algun metge i més d'un capellà que es jugaven la vida arribant a llocs apartats per atendre els seus

pacients i feligresos malalts de gravetat i fer-los arribar l'ajuda espiritual del viàtic .

Referent als que es trobaven bé, hi havia el costum, quan començava a nevar, de córrer al forn a omplir bé la saca (quinze o vint quilos com a mínim) perquè es temia que s'acabés el pa o la farina per a fer-ne. Després es compraven algunes dotzenes d'arengades i s'anava a collir força cols a l'hort, abans no quedessin amagades per la neu. Tot això, amb cigrons, guixes i altres aliments que ja teníem de la collita pròpia, feia que poguéssim passar bé uns quants dies.

En aquelles llargues vesprades, reunida tota la família a la vora del foc,

La plaça Nova de Tarroja

explicàvem rondalles, històries i experiències que ja venien trameses per via oral de les generacions passades. Tots asseguts als caixabancs del foc, escoltàvem amb gran atenció, especialment els més joves. Finalment, es tancava el dia resant el rosari.

RAMON FARRÉ I VERDÉS

FOTO DENÚNCIA, CARTELL DE SANT RAMON

Com podeu veure no té cap mena de malbaratament. Aquesta foto va ser feta l'agost proppassat i va ser publicada en un altre mitjà molt aviat. El jove autor, Enric Gené de Tarroja, ens la feu arribar tot seguit, però no ens ha estat factible publicar-la fins avui a causa de l'espai de que disposem en la nostra revista.

Ho fem avui perquè en quedi constància.

Una anècdota més en les carreteres de la nostra població, que només té la importància que li vulguem donar. Desgraciadament com moltes de les coses que ens envolten, l'estètica brilla per la seva absència, l'estil cadascú se'l fa a la seva mida i, com és natural, cada vegada mirem més i tot sovint hi veiem menys, la necessitat de respectar la norma, encara que sigui la gramatical, és absent, si passa, passa. Aquest cartell segurament no va ser revisat, ni abans, ni després de la

seva col·locació. Ens acostumem a la feina matussera i, a poc a poc, la nostra mirada ja no distingeix el que és bo del que és millor, tots els fets ens semblen normals i normalitzades totes les coses.

Avui, la carretera de Sant Ramon és nova de trinca i amb ella tots els indicadors, Al·leluia!

El nostre jove autor, ha mirat, ha vist, ha processat i, finalment, ha decidit que valia la pena presentar la foto denúncia.

Felicitats Enric!

Hostal
Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)
www.svt.es/caljaumet
e-mail: caljaumet@svt.es

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

CAIXA CATALUNYA